

Pa dovolj, če mi krojači zahtevamo zase pravico je-manja mere, ne zahtevamo, kakor mislim, da sem že dovolj dokazal, s tem nobene milosti, nobene blagohotnosti temveč staro in naravno rokodelsko pravico!

Če se to že noče, naj se pa vsaj še za nas odpravi otročarija dokaza zmožnosti in naj se odkrito prizna nasprotstvo do rokodelstva in njegovih pravic.

Obrtnijske raznoterosti.

Napredek v Rusiji. Spalnih vagonov tretjega razreda dosedaj niso imeli še v nobeni državi. Potreba za take vgone pokazala se je v Rusiji in so jih nekoliko že napravili na železnici Moskva-Jaroslav.

Odprava rje. Sveža rja se najbolje oddrgne z oljem. Če je pa rja se že bolj zajedla, je pa najbolje fini tripel (fini rudninski prašek, ki obstoji največ iz kremenčevokislega anhidrida) in žveplenega cveta, ki se zgnete z laškim oljem v testo. S tem se zarjavele stvari namažejo in potem dobro odrgnejo.

Tla. Velike važnosti so tla, kadar delamo stanovanje. Tla, katera imajo razpoke, niso zdrava, ker v razpoke se razne stvari nabere, ondu trohne in so prava gnezda nalezljivih bolezni. Zaradi tega je za tla boljši trd nego mehek les, ker tako hitro ne nastanejo špranje na njem. Poleg hrastovih parketov so tudi bukovi priporočljivi.

Električna past za muhe je najnovejše, kar je izumil neki premeten Francoz; kakor hitro se muha usede na past, ubije jo električen tok, ker plošča visi, pade muha v nastavljeno posodico.

Kako snažiti šivalne stroje. Pomoči gosje pero v bencin in namaži vse dele, ktere po navadi mažeš z oljem. Stroj moraš dobro vrteti, potem še jedenkrat namazati. Namesto bencina lahko rabiš tudi petrolej.

Kmetijstvo.

Črtice o kmetijski kemiji.

P r s t.

(Dalje.)

Ilovnata prst ali zemlja je tista, ki ima v sebi nad polovico ilovice. Nadalje je v taki prsti nekaj peska, 2 do 7 % kremenčeve nekrystalovane kisline, 4 do 5 % železnookisovega hidrata, in razne kamnite razpadline.

Ker smo pri nekaterih snovih že pojasnili njih kemično sestavo, hočemo svojim čitateljem tudi povedati, iz česa obstoji ilovica. Ilovica je spojina iz kremenčeve kisline in aluminijevega okisa. Aluminij je kovina, kakor že vedo čitatelji „Novic“, ki je bila pred sto leti popolnoma neznana, ali se danes v obrtniji že vporablja v raznovrstne namene. Ta kovina se odlikuje po svoji lahкости. Ker s kislikom se tako rada ne spaja, kakor nekatere že opisane kovine, je v obrtniji porabljiv. Njen okis, tudi galunova prst imenovan, nahaja se na zemlji v raznih oblikah.

Znan je kristalizovan kot modri zafir ali rudeči rubin, ki se odlikujeta po svojem jasnem lesku, trdoti in pa po tem, da se ne topita. Ravno tako je tudi korund,

aluminijev okis in se odlikuje po svoji izredni trdoti. Zaradi tega ga rabijo za brušenje kovin. Navadno je pa ta okis beli prah.

Ilovica, kakeršna se nahaja v prsti, je pa, kakor smo že omenili kremenčevokisli aluminijev okis. Nahaja se pa ne le v prsti, temveč tudi v raznem kamenji. Če se tako kamenje razdrobi vsled vremenskih vplivov, pa nastaja ilovnata prst. Ilovica se rada sprejme in ima neki poseben duh, to pa menda le zaradi tega, ker jej je navadno primešano nekaj amonjaka. V prirodi je različne barve, kar prihaja od tujih jej primešanih tvarin. Z vodo pomešana ilovica je tvarina, katero lahko obdeluješ v razne oblike. Iz nje izdelujejo prsteno posodo. Ilovica hudo zadržuje v sebi vodo. Skušnja uči, da ilovica srka vase razne barve in tolšče. Zaradi tega se rabi semtrtja tudi za odpravo tolšče iz raznih stvari.

Za obdelovanje ilovnate prsti, ker se močno sprejme, je potrebno velike moči. Ker se močno vkupe drži, se brazde take zemlje ne razsipljejo, temveč imajo ostre robove. V mokrem stanju se brazde kar svetijo. Ilovica se precej stisne, ko se posuši in zaradi tega ob suši ilovnata zemlja poka. Taka zemlja se počasi ohladi in ogreje in zatorej v njej tudi žito počasneje zori. Pomladi in v suši se hitro osuši in jeseni je prej mokra. Na taki prsti rade stoje luže, posebno po suši, ko je hudo sprejeta, ter voda zaradi njene gostosti vanjo počasi prodira.

Na ilovnati zemlji ni mogoče delati v mokrih dneh, pa tudi ne v prehudi suši, ko je trda, da se je ne prime nobeno orodje. Priporoča se, da se taka zemlja globoko obdeluje, da pride vanjo zrak, ki pospešuje sprhnjenje. Gnoj v njej le počasi sprhne, zaradi tega take zemlje ni treba pogosto gnojiti, ali tedaj se mora pa dobro. Najboljši je dolgi slamnat gnoj, ki potrebuje mnogo vlažnosti za sprhnjenje in rahlja zemljo. Zboljša se taka zemlja s tem, ako jo gnojimo z apnom, ali sipino ter odvajamo vodo. Rodovitnost ilovice precej povzdiguje to, če je pod njo rahlejša peščena prst.

Na močno ilovnati zemlji ne vspeva vsaka rastlina, najboljša še oves in vrbe. Taka zemlja je rada močvirna. Če je pa le nekoliko družih snovij v ilovici primešanih, pa vspevajo na njej pšenica, bob, detelja, od dreves pa gaber, bukva in hrast. Na srednje ilovnati zemlji pa vspevajo skoro vse poljedelske rastline, posebno pa ugaja krmskim rastlinam, ker njih rasti ne ovira suša, preobilna moča jih pa tudi ne mori. Sploh so pridelki na taki zemlji jako dobri.

Posebno ugodna za poljedelstvo je pa prst, v kateri je sicer precej, ali vendar manj nego polovica ilovice. Taka zemlja ni pregorka, ne premrzla, ne presuha, ne premokra. Za obdelovanje pa ni tako težavna kakor ilovica. Mnogo vpliva na rodovitnost ilovnate zemlje to, koliko je v njej apnenih spojin. Biti pa mora primešanega nekaj peska.

Če je pa v prsti mnogo apnenih spojin, imenuje se apnena. Rodovitnost take zemlje ravna se po tem, koliko